

Gənc heykəltəraşın vəfa borcu

Rəssamlıq Akademiyasında kiçik bir emalatxanaya daxil olar-olmaz heyrət bürüyür adamı. Bapbalaca məkana dünyanı sığışdırmaq olarmış sən demə... Bura gənc heykəltəraş Fərid Məmmədovun emalatxanasıdır. Hələ ilk işlərinin yer aldığı bu kiçik məkanda elə gur işıq var ki... Baxdığın hər işdən, hətta yarı-yarımçıq işlərdən də o işığı - istedadı duymaq, hiss etmək olur. Bu maraqlı, düşündürücü sənət nümunələrinin 25 yaşlı bir gəncə aid olması inanılmazdı. Həm də heykəltəraşlıq sənət növünə gənclərin marağının azalmasını nəzərə alsaq, Fərid Məmmədovun istedadı, öz işinə sevgisi qənimət sayıla bilər. Kiçik və irihəcmli işləri bir-bir incələyirəm.

Zamanın qəniməti olan çağdaş insan çox maraqlı ifadə edilib.

Köhnə və yeni Bakı bir narın içərisinə yerləşdirilib.

Hələ müasir gənclərin dilindən düşməyən "başını burax" - ifadəsinin əksi, necə də gülməlidir.

Bunlardan danışa-danışa emalatxananın ən özəmətli və qeyri-adi məqamına yetişirəm. Bu,

şəhid Vüsal Musayevin heykəlidir. Fərid 44 günlük müharibədə çiyin-çiyinə döyüşdü-

yü və şəhidlik zirvəsinə yüksələn dostunun adını bax belə əbədiləşdirib. Gənc

heykəltəraş şəhid dostunun heykəlini sığallayır, sanki öz səhvlərini

axtarır, düzəliş edəcəyi incəlikləri seçir. Qəhərlən-

diyini hiss edirəm...

- Fərid, təşəkkür edirəm ki, müsahibə verməyə razı oldunuz. Burdakı ab-havadan yalnız öz işinizə kökləndiyinizi hiss edirəm. Ona görə bəlkə bu işlər haqqında danışmaq da ürəyinizcə deyil...

- Əksinə, ürəyimcədir! Məhz Vüsalın adına görə bu gördüyüm işə marağınızın yaranması sevindirirdi

məni. Əvvəlcə onu deyim, sanki Vüsal mənə yaşamağı öyrətdi. Bunu elə döyüşlər vaxtı da başa düşmüşdüm. Amma indi heykəlini yaratdıqca düşünürəm o, mənə sənətimi də yenidən, daha dərinədən öyrədir. Heykəltəraşlığa meylim uşaqlıqdan yaranıb. Anam deyirdi əlinə plastilin düşən kimi nəse yapırırdın... (gülür) Bunu yapacağımı düşünməzdim amma.

- **Oxucularımız bioqrafiyanız, fəaliyyətiniz haqda az xəbərdardırlar. Bəlkə kiçik bir məlumat verəsiniz...**

- İlk dəfə gül düzəltmişəm plastiləndən... Yəqin elə ordan başlayır hər şey. Çox böyük marağım olub bu sənətə. Erkən yaşlarımdan düzəlttdiyim kiçik fiqurlarla sərgilərə qatılmışam, sertifikatlara layiq görülmüşəm. Böyüklərim bu marağımı görüb yönləndiriblər məni, 6-cı sınıfdən İncəsənət gimnaziyasında təhsil almışam. Orda ixtisas fənləri içərisində heykəltəraşlıq istiqaməti də vardı. Məktəbi bitirib əsgəri xidmətə getdim. Qayıtdıqdan sonra Rəssamlıq Akademiyasına qəbul olundum. Təsəvvür edin ki, ayrı heç bir ixtisas yazmamışdım seçim edəndə. Yalnız bu ixtisası istəyirdim.

- **Müəllimləriniz kim olub bəs?**

- Əvvəlcə İslam müəllimdən dərslər alırdım. Son-

rular Fuad Salayev, Akif Əskərov, Ömər Eldarovdan da dərslər aldım. Hal-hazırda da təhsilimi magistratura pilləsində davam etdirirəm.

- **Seçdiyiniz peşənin elmə də öyrənmək, hətta müəllimləriniz kimi ardıcılarınızı yetişdirmək istəyirsiniz?**

- Xeyr, mənim dərslər demək fikrim yoxdur. Sadəcə müharibəyə gedib qayıtdıqdan sonra özümə tələblərim çoxaldı. Bu işi daha dərinədən öyrənmək qərarı verdim. Tələblikdə anatomiya elmindən başlamışdım heykəltəraşlığı öyrənməyə. Çünki canlı insanın quruluşunu, onun əzələ sistemini öyrənməsən, heykəl yarada bilməzsən. Döyüşlərdən sonra hiss etdim ki, sanki formatlanıb beynim, ona görə hazırlayıb magistr pilləsinə daxil oldum. Verdiyim fasilədən sonra təhsilimi davam etdirmək sadə olmadı. Qanun çərçivəsində bir sıra imtahanlar verməli, mər-

hələlərdən keçməli idim. Sağ olsun əziz Ömər Eldarov başda olmaqla Akademiyamızın əməkdaşları. Bu yolda mənə hər cür dəstək oldular.

- Bəs döyüşlərdən əvvəl necə idi planlarınız? Mühəribə nəyisə dəyişdimi?

- Səmimi deyəcəm, mən özümü çox xoşbəxt hiss edirəm ki, bu 44 günlük Zəfər döyüşlərimizdə iştirak etdim, ilk gündən qatıldığım mühəribədə Şuşaya kimi gedib çıxdım. Sanki Allah mənə şans verdi. Uşaqlıqdan rəhmətlik Çingiz Mustafayevin çəkdiyi kadrlara baxırdım, onun necə igidlik göstərməsindən təsirlənirdim, düşüncüydüm - mən də belə olaram, heç vaxt silahı qoyub qaçmaram. Elə bil Allah bu şansını verdi ki, özümə sübut edim özümü, dedi - get görüm, qaçacaqsan ya yox...(gülür)

- Vüsalı necə tanıdınız, onun hansı cəhəti bu heykəlin yaranmasına səbəb oldu?

- Məncə, onu tanıyan, onunla birgə döyüşən hər kəs bu fikri təsdiqləyər ki, Vüsal bambaşqa adam idi. İnanırsız, o, ən çətin vəziyyətdə də söz tapırdı deməyə, həmin ruhlandırır, üzündən işıq yağırdı elə bil. Mən ehtiyatda olan çavuş kimi təlimlərə qoşulmuşdum, elə Vüsalla da orda tanış olmuşduq. Yeni hələ mühəribədən öncə... Bilirsiniz, adamların mənfi cəhəti də olur, müsbət də. Bu, normaldı. Amma mən onda bircə dəndə də mənfi cəhət görmürdüm, indi də yalnız yaxşılıqları ilə xatırlayıram onu. Birgə çox vaxt keçirirdik, bəlkə mənim illərlə tanıdığım, ünsiyyətdə olduğum adamlar onun qədər doğma deyil-lər. Qısa zamanda qardaş, həmdəm, dost olmuşduq.

- Mühəribə insanların əsl simasını üzə çıxarırdı...

- Bəli, məhz bunu demək istəyirdim ki, elə yerdə adamların əsl xarakteri görünür. Çünki ölümle üz-üzə olan adam nəyisə oynaya, qura bilməz. Təşəvvür edin ki, elə yerdə Vüsal hamının sevimlisi idi. Onu hamı çox istəyirdi. Biz Örgünəş yüksəkliyinə qalxırdıq. Tapşırıq gəlmişdi. Həmin gün mən uşaqlara demişdim ki, ad günündü. Amma ad günüm avqustdadı, sadəcə elə bilirdim həmin yüksəklikdə şəhidlik mənə qismət olacaq. Ona görə elə demişdim. Ancaq şəhidlik zirvəsi Vüsala qismət oldu. Ən doğma adamlarımı da itirmişəm, amma Vüsalın ölümü qədər təsirli nə isə yaşamamışam. O təpədən düşəndə bir az özümə gəldim... Və əhd elədim ki, sağ qalsam, Vüsalın heykəlini yaradacam. Mən onun haqqında, oradakı davranışlarından danışsam, elə bilərsiz ki, nəyisə bəzəyirəm, mübaligəyə yol verirəm, amma inanın, tam başqa insan idi.

- Onun heykəlini yaradarkən hansı elementləri əsas götürdünüz?! Onun xasiyyətinə xas olan hansı cəhəti qabartmışız, sizcə?

- Onu qayanın üstündə qürurlu və məğrur duruşu ilə göstərməyə çalışmışam. Mənim üçün o, hər zaman elə qalacaq. Bəlkə də elə durmamışdı orda, amma mən indi xəyalımda o cür görürəm onu: Uca zirvədən bizə baxır! Heykəlin solundan baxsaz, qürurunu, mərdliyini, sağından baxsaz, təbessümünü görə bilərsiniz. Bir sözlə, onun gücünü daha dəqiq ifadə etməyə çalışmışam.

- Ailə üzvləri bu heykəli görüb-

lərmə? Necə reaksiya veriblər?

- Mən mühəribə bitəndən, qələbəmizdən sonra evə qayıdanda uzun müddət gedib onun ailəsi ilə görüşə bilmirdim. Alınmırdı, ayağım getmirdi, nə deyəcəyimi bilmirdim. Deyib yaralarını qanatmaq istəmədim. Sadəcə qardaşına demişdim niyyətim. Bu heykəli ilk olaraq diplom işim kimi yapdım. Bu müddətdə onun ailəsinə heç nə demirdim. Təxminən 7-8 ay çalışdım, əlimi işə yatırımağa çalışırdım. Nəhayətdə şükür ki, alındı. İndi Xırdalanda onun yaşadığı evin yerləşdiyi küçəyə Vüsalın adı verilib. Arzum odur ki, bu heykəl də həmin küçədə ucaldınsın. Ümid edirəm ki, yerli icra orqanları da buna biganə qalmazlar.

- 44 günlük mühəribə və zəfərimiz bədnam qonşuların sənətə də necə qənim kəsildiyini göstərdi. Tarixi abidələrimiz dağılıb, yurdlar viran qoyulub. Sənət adamı kimi necə təsir edirdi sizə bunları seyr etmək?!

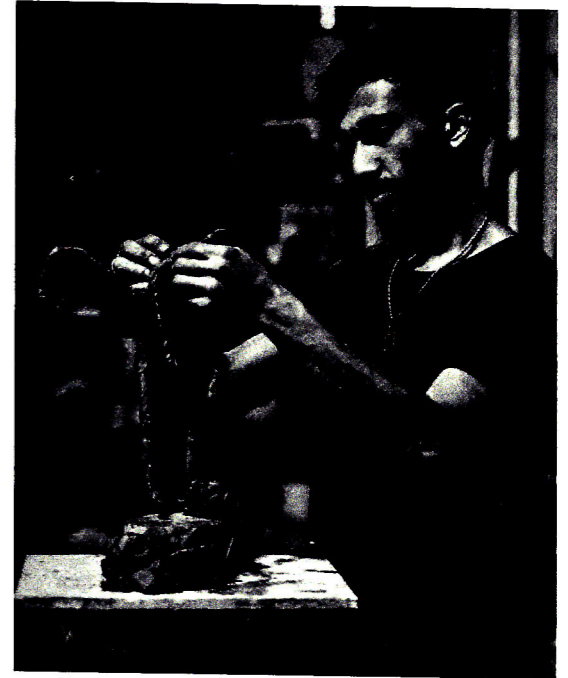
- Əlbəttə, üzürdü gördüklərimiz, amma həm də nikbin idik. Oranın təbiəti, mənzərəsi minbir sənət nümunəsindən daha təsirlidir. Məsələn, Füzuli bilir-siz, dağılıb başdan başa, amma orda axşamçağı topa-topa buludları seyr edib heyrətlənirdim, deyirdim İlahi, mən bunları görmədən necə sənətlə məşğul ola bilərdim?!

- Demək ki, sənətinizin dərinliklərinə piyələnmək üçün həyat təcrübəsinin, görüb-götürməyin əhəmiyyəti böyükdür...

- Əlbəttə, çox böyük. Xəbərsiz adamlar bizim nədən təsirləndiyimizi təşəvvür etməzlər. Amma bütün başqa sənət sahələrində olduğu kimi, heykəltəraşın da həm gördükləri, həm də oxuyub öyrəndikləri küll halında təsir edir ona...

- Bir neçə nümunə gətirə bilərsinizmi?

- Məsələn, bir çoxları İmadəddin Nəsimini əzabın simvolu kimi görür. Mən onu oxudum və onu elmin, kitabın içində hiss etdim, o cür gördüm. Əgər Nəsimi hər yerdədirsə, mənim gördüyüm Nəsimi kitabın içindən çıxır...

- Bəs sənəti ilə sizə təsir edən, özünüə ustad bildiyiniz heykəltəraşlar varmı?

- Əlbəttə, çoxdur. Sadalamaqla bitməz. Amma təbii klassikanın yerini heç nə vermir. Bilirsiniz, bizim indi əlimizdə bütün müasir texnika, lazım olan hər bir ləvazimat, alətlər var. Belə şəraitdə qarşına qoyduğunuz məqsədə çatmaq, istədiyi yaratmaq çətin deyil. Sadəcə zəhmətdən qorxmamalısın və Tanrının verdiyi istedadla azadlıq verməlisən. Ancaq təşəvvür edin öz zamanında Leonardo Da Vinçi o cür sənət əsərlərini yaradıb. Heç bir texnika və köməkçi ləvazimatlar olmadan. Bunu daim düşünürəm... Dahilik elə budur. Onların etdiyi...

- Fərid, son illərdə Bakının simasının daim dəyişdiyini görürük. Bu yeniliklər içində təzə hey-

kəllərin də öz payı var. İstərdim bir gənc mütəxəssis kimi son zamanlarda qoyulan heykəllər haqqında danışasız...

- Çətindi bu suala cavab vermək. O heykəllərin müəlliflərini tanıyıram, izləyirəm, hörmətim var hər birinə. Amma heykəltərəşliğin bir qanunu da var ki, istərdim ona əməl olunsun. Hansısa iş sifariş olunur, qonorarı ödənilir və vaxt qoyulur müəllifə. Qısa müddətdə hazırlanıb təhvil verilməli əsər. Axı heykəli yaratmaq, yapmaq işin bir tərəfidir, digər məsələ ona ruh verməkdir. Baxın, o ən incə detallar, ştrixlər var ki, onlar zaman alır, bəlkə bir balaca element üçün illər lazım olur heykəltərəşə. Kənardan sadə görünür, amma bunlar əsəri canlı edir, təsir gücünü artırır.

- Son olaraq planlarınızdan danışmağınızı istərdim...

- Planım daha çox işləmək, peşmə daha dərinə yiyələnməkdir. Ömər Eldarov mü sahibəsində deyir ki, hansısa şairin heykəlini yaradacaqsa, ilk olaraq onun əsərlərini oxumağa başlayır və zamanla obraz yaranır beynində. Mən bu fikirlə tam razıyam və deyə bilərəm ki, bizim işimiz hər zaman əlifbadan başlanır.

- Bəs arzunur var?

- Bəli. İstəyirəm elə səviyyədə işlər ortaya qoyum ki, o əsərləri görənlər insanlara nə demək istədiyimi, niyyətimi, ideyama duya bilsinlər.

- Məgər bu, yalnız sizdən asılı işdir?

- Xeyr, arzum ikitərəflidir görünür. Cəmiyyətə də belə bir sənət duyumunu diləyirəm...

- Təşəkkür edirəm maraqlı söhbət üçün...

- Mən təşəkkür edirəm. Sizə və dərginizə uğurlar diləyirəm, çox xoş oldu!

Nəzrin

